

Evgenia Valeriivna Myropolska, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Humanitarian Disciplines of the Kyiv National University of Theater, Film and Television named after I. K. Karpenka-Karyo, evgeniya.myropolska@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9570-5641>

Natalia Evgenivna Myropolska, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the Laboratory of Aesthetic Education and Art Education of the Institute of Educational Problems of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine, evgeniya.myropolska@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7469-5111>

Art education genius locus as motivational impulse of creativit

The article in several aspects investigates the use of the issues related to genius locus in the high school - a particular unique atmosphere of a certain space that is not accidental in the artist's work. The spirituality of the family environment, the local landscape of the native land, the various phenomena of everyday life as a human motivational impulse of creativity are distinguished, through which the artist is represented as a living figure against the background of characteristic signs of the space. Examples are given, taking into consideration given the updating of the regional approach.

Content analysis of existing textbooks and art programs made it possible to distinguish several vectors of comprehension of the phenomenon of Ukrainian art, including: informational (predominant), socio-pedagogical, art. At the same time, we state the separation of the material from the moral and aesthetic dimensions of the human life world, a personalized approach.

The «place of power» is each of their own. It is a local impetus that cannot be ignored, resulting in genius locus - genius of place, that is, a unique atmosphere, spirit, nature of a certain space. «Genius of place» can be everything that makes this place unique - its natural features (relief, climate, plants, reservoirs...), family, personality, sounds, aromas, architecture ...

But in the process of time, it is becoming more and more obvious to appeal to a more specific (personalized, landscape, or other) context of the day in which the artist lived. This will allow the elimination of the nature of the presentation of the material, to dive into the sincerity and frankness of biographical family facts, which will bring students closer to the basic motivational ideas of artists.

The purpose of the article is to update the inclusion in the context of school art education of the problem of genius locus as human studies (family, landscape, existence...) environment as a motivational impulse of creativity. Here are examples of «inlay» of art lessons of family and local lore aspect, presenting the students «place» of artists, the field on which their work has grown and nourished. Opening a different way by immersing in the origins of creativity, touching the fact (event, thought), which gave strength, we pay the students' attention to the desired finding and their own «place of power» - any space, corner of the earth, personality, where and with which a person feels himself. And if its location is found, it will help to overcome the sense of life at the level of «flatness», triviality, fear and will become an impulse to obtain a person's state of Gorishny.

Keywords: outstanding artists of Ukraine, art education, personalization, regional approach, family environment, high school, genius locus.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2025 р.

DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-3\(117\)-38-45](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-3(117)-38-45)

УДК 374:37.046.16:37.091.3

Анна Володимирівна Корнієнко,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАНПН України, м. Київ, Україна, annavkornienko@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0001-7334-6625>

Олена Анатоліївна Антонова,

директор Центру технічної творчості та професійної орієнтації шкільної молоді Дарницького району м. Києва, відмінник освіти України, м. Київ, Україна, aelenyshka@gmail.com, <http://orcid.org/0009-0009-7057-4361>

Ірина Станіславівна Скіпор,

заступник директора з навчально-методичної роботи Центру технічної творчості та професійної орієнтації шкільної молоді Дарницького району м. Києва, Україна, irinaskipor@ukr.net, <https://orcid.org/0009-0003-1331-4340>

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ У ЗАКЛА- ДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ МЕТОДОМ ПРОЄКТУ

У статті розглядається організація проектної діяльності дітей та підлітків у системі позашкільної освіти з метою формування національно-патріотичних цінностей. Автор акцентує увагу на специфіці цього процесу, здійснює його аналіз та узагальнює результати, отримані на основі вивчення інноваційного досвіду Центру технічної творчості та професійної орієнтації шкільної молоді Дарницького району м. Києва. Акцентовано увагу на освітньому проєкті «Вдячні ЗСУ» та аргументовано його ефективність у формуванні ціннісного ставлення до держави, національної ідентичності, у сприянні професійному самовизначенню учнівської молоді та мотивації обирати військові професії.

Ключові слова: заклад позашкільної освіти, метод проєктів, національно-патріотичне виховання, національна самосвідомість, громадянська позиція, волонтерство.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства особливої актуальності набуває питання національно-патріотичного виховання як ключової складової формування зрілої громадянської позиції молодого покоління. Цей процес тіс-

но пов'язаний зі становленням України як єдиної політичної нації, що об'єднує представників різних етносів і регіонів на основі спільних цінностей, історичної пам'яті та національних пріоритетів. Зарубіжний та вітчизняний досвід свідчить: усвідомлення національної

гідності виступає фундаментом динамічного розвитку держав. Національна самосвідомість є цілісною системою світоглядних орієнтирів, яка включає в себе сукупність історично сформованих цінностей – ідеалів, традицій, звичаїв, переконань. Усе це покликане забезпечити духовну спадкоємність поколінь, збереження і примноження національної культури.

Проблематика виховання патріотизму у дітей та молоді знайшла відображення в наукових працях таких дослідників: І. Бех, К. Журба, Л. Канішевська, В. Мачуський, В. Рагозіна та інших [4; 6]. Автори вказують на обов'язкову умову: педагогічна діяльність у цьому напрямі має бути цілеспрямованою і системною. Вивчаючи історичні події, аналізуючи суспільні процеси, педагог повинен не лише передавати знання, а й формувати в учнів здатність до критичного осмислення, співвіднесення минулого з сучасністю, розуміння своєї ролі в розбудові держави. Таке поєднання історичної пам'яті з сучасними викликами створює умови для формування стійкої громадянської позиції.

Отже, національно-патріотичне виховання базується на цілісному підході, що поєднує знання, цінності та діяльність, спрямовану на усвідомлення себе частиною українського народу й активним учасником його майбутнього.

Питання, пов'язані з організацією проєктної діяльності, стали предметом наукових досліджень, у тому числі дисертаційних, таких учених, як О. Зосименко [7], С. Ізбаш [8], М. Пелагейченко [11]. Тематика змістовного на-повнення проєктної роботи у вихованні учнів висвітлена в наукових доробках А. Данілової [5], З. Лук'янової [10], Л. Хоменко [13] та інших фахівців.

Особливості застосування проєктних методів у виховному процесі аналізували В. Ассаул [2] та М. Бабкіна [3]. Теоретичні основи впровадження проєктної діяльності серед учнів розглядаються у працях вітчизняних дослідників, зокрема О. Коберника [9] та С. Сисової [12].

У контексті позашкільної освіти основою організації учнівської проєктної діяльності є метод навчального проєкту, який поєднує в собі особистісно орієнтований підхід та сприяє розвитку са-

мостійної діяльності вихованців. Цей метод спрямований на вирішення комплексних навчальних завдань і поєднує елементи проблемного навчання, групової взаємодії, рефлексії, презентацій, дослідницької та пошукової роботи. Його сутність полягає в активному залученні учня до діяльності, що відповідає його інтересам і навчальним потребам.

Під навчальним проєктом розуміють систему дій, документів, чернеток, а також задумів або планів зі створення матеріальних чи теоретичних продуктів. Ідея навчального проєкту бере свій початок із філософії освіти Джона Дьюї [15]. Процес розробки такого проєкту має назву проєктування і є творчою інноваційною діяльністю, мета якої – створення нових продуктів, значущих для окремої особи або суспільства загалом.

Мета статті: узагальнення педагогічного досвіду реалізації проєктів національно-патріотичного змісту в Центрі технічної творчості та професійної орієнтації шкільної молоді Дарницького району м. Києва.

Національно-патріотичне виховання підростаючого покоління наразі посідає важливе місце в діяльності закладів позашкільної освіти, зокрема Центру технічної творчості та професійної орієнтації шкільної молоді Дарницького району м. Києва (далі – Центр). Для комплексного вирішення питань формування у вихованців патріотичної свідомості, національної ідентичності, почуття любові до Батьківщини, розуміння важливості її цілісності та незалежності, поваги до культури нашого народу та його традицій у Центрі з 2010 року впроваджувався проєктний підхід до національно-патріотичного виховання. За ці роки було реалізовано проєкти «Своєю Україну любіть», «В сім'ї єдиний, вольний, новий». Передбачені ними заходи були розраховані на вихованців, педагогів, батьків, а також охоплювали різні види діяльності – дозвілєву, творчу, методичну, дослідницьку.

Серед масових заходів варто звернути увагу на організацію та проведення інтелектуальних районних ігор «Юніор» (для середнього шкільного віку) та «Інтелект-турнір» (для старших школярів). З метою поглиблення знань

дітей, розширення їхнього кругозору за багато років були розроблені програми із запитаннями на теми: «Шевченко знаний і незнаний», «Мовна скарбничка», «Не буде переводу спортивному, здоровому роду», «Має в домі гарну скриню кожна добра господиня», «Знай наших!», «Україна єдина», «Дотепні кияни», «Почесні громадяни Києва», «Мальовничі куточки нашої країни», «Цікава геральдика українських міст». «Українські банкноти», «У нас на районі», «Традиції і звичаї українського народу», «Моя пісенна Україна», «Культурна спадщина моя», «Має наше покоління стародавнє коріння», «Світ фантастичних істот української літератури», «Немає пісні, то й душі нема», «Слов'янський пантеон», «Це наше і це твоє», «Кожна тварина, кожна рослина – багатство неньки України», «Пишайся ними, Україно!».

Важливою складовою національно-патріотичного виховання є екологічне виховання. Саме тому в Центрі паралельно з проєктами, про які говорилося вище, розроблені районні проєкти «Мій голос на захист природи» і «В гармонії з собою та природою», у рамках яких відбуваються екологічні акції, конкурси, творчі проєкти.

Складовою проєктів є дослідницька робота, яка здійснюється з вихованцями в науковому товаристві «Пошук» Малої академії наук. Учнівська творча робота «Моя сім'я, моя родина – в житті і долі України» (генеалогічне дерево мого роду) була представлена на міському рівні захисту робіт МАН у відділенні історії, секція – історичне краєзнавство. Творчість і дослідництво поєднуються під час участі вихованців у Всеукраїнських конкурсах «Наш пошук і творчість тобі, Україно», «Знай і люби свій край». Цікавим став досвід участі у міському проєкті «Віхи української культури».

Повномасштабне вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року позначилося на всіх сферах життя колективу. Волонтерська діяльність педагогів і вихованців виникла у відповідь на виклики воєнного часу, стала прикладом активності та небайдужості педагогів та учнів Центру. На початку війни передусім вона була спрямована на організацію

дозвілля в укриттях, місцях, де було велике скупчення дітей, робота з дітьми в умовно безпечніших регіонах країни та за кордоном. Найпопулярнішими формами роботи були: організація імпровізованих ігрових кімнат із використанням настільних ігор, робота ігрових майданчиків із проведенням рухливих та малорухливих ігор на знайомство, зближення, подолання страху, створення позитивного емоційного настрою.

Укриття Центру надавало не тільки стіни для фізичного захисту, а й територію для спілкування. Наприклад, розмальовуючи карту України, вихованці з евакуйованих сімей розповідали про свій маршрут порятунку від війни, що вони робили, з ким спілкувалися, про своє життя до війни і зараз.

Користувалися попитом майстер-класи зі створення оберегів, малюнків для наших захисників. Успішно виявилася ненаправлена зоотерапія – одна з форм очної роботи з дітьми. Методист Центру Адаменко Олена Андріївна, яка є автором проєкту «В гармонії з природою та собою», долучилася до команди медиків-волонтерів і з 5 травня 2022 року систематично виїжджає зі стресостійкими тваринами живого куточка в населенні пункти Київської області, які постраждали під час бойових дій або були в окупації. Спілкування з хом'ячками, морськими свинками сприяє поліпшенню соціальних та емоційних функцій малечі, збільшує їхню мотивацію до життя та навчання.

Окрім психолого-педагогічної реабілітаційної діяльності педагоги й учні долучилися до роботи на гуманітарних складах, плетіння сіток, перевезення гуманітарної допомоги, збору коштів на потреби ЗСУ під час благодійних ярмарків, акції «Російську культуру – на макулатуру», проведення майстер-класів з плетіння шкарпеток та виготовлення окопних свічок.

У Центрі з 2023 року реалізується проєкт «З Україною в серці», який передбачає конкретні дії, що наближають нашу Перемогу [1]. У ході реалізації цього проєкту стало зрозуміло, що потрібно зробити волонтерську діяльність більш системною, згуртувати для цієї діяльності батьків та вихованців. Саме так виникла ідея проєкту «Вдячні ЗСУ».

Проєкт «Вдячні ЗСУ»

Мета проєкту: активізація та систематизація посиленої волонтерської допомоги захисникам України.

Завдання проєкту:

- виховувати повагу та вдячність до людей, що захищають Україну;
- знайомити з військовими званнями України, військовою символікою, родами військ і служб ЗСУ, знаками розрізнення родів, єдиними елементами однострою, емблемами військовослужбовців;
- долучати учасників освітнього процесу до корисних справ, що наближають нашу Перемогу;
- проводити профорієнтаційну роботу в галузі військових спеціальностей;
- розвивати здатність до емпатії, небайдужості;
- надавати емоційну підтримку та зняття емоційної напруги через творчість.

Підготовчий етап. Організація роботи фокус-групи. Пошук та аналіз матеріалів до «Тижня вдячності ЗСУ» та інших акцій. Визначення родів військ, яким буде присвячений тиждень. Розробка гасел – закликів долучатися до корисної справи. Підготовка боксів для збору необхідних речей. Друк гасел та розміщення їх на боксах. Підбір музичного та відеоматеріалу для трансляції в холі закладу. Розробка та друк інформаційно-наочних матеріалів для розміщення на фліпчатах в холі. Підготовка відеоматеріалів для проведення бесід на допомогу керівникам гуртків. Складання текстів сповіщень для батьківських груп та груп вихованців. Пошук та встановлення контактів із волонтерськими організаціями та фондами, особами, які потребують допомоги.

Під час роботи фокус-групи було вирішено використати матеріали Гаврилюк М. Б. «Кольоровий тиждень вдячності ЗСУ» (<https://vseosvita.ua/library/kolorovyi-tyzhden-vdiachnosti-zsu-739212.html>). Але за основу кольорів кожного дня тижня були взяті кольори шевронів або елемента однострою певного роду військ. Обов'язковою умовою стало проведення кожного дня виховних бесід про різні види військ, профорієнтаційна робота, корисна справа, творча робота. Оскільки Центр працює 7 днів на тиждень, то проєкт був

розрахований саме на тиждень, та він мав стати лише певним стартом системної волонтерської діяльності. Ще однією специфікою закладу є відвідування гуртків вихованцями двічі на тиждень. Тому до корисної справи, започаткованої в певний день тижня, можна було долучатися всім вихованцям, батькам, педагогам у будь-який день.

Етап реалізації. Для успішної реалізації проєкту інформаційні повідомлення про перебіг «Тижня вдячності ЗСУ» були розміщені в батьківських групах та групах вихованців заздалегідь, щоб усі учасники освітнього процесу могли підготуватися. Педагоги, відповідно до щоденного розкладу, напередодні для кожної групи ще додатково розміщували повідомлення. В холі розміщувався фліпчат з інформацією про війська, яким присвячувався певний день. На великому екрані транслювалися музичні кліпи про цей рід військ, створюючи атмосферу єднання. Матеріали проведення «Тижня вдячності ЗСУ» див. у Додатку 1.

Була передбачена інформаційна підтримка. Всі фото- та відеозвіти педагогів доправлялися в чат закладу. Події кожного дня висвітлювалися на сторінці Facebook.

У рамках тижня виникло ще декілька ініціатив: адресна допомога (смаколики, матеріали для творчості) 70 вихованцям КЗ «Центр науково-технічної творчості учнівської молоді» Херсонської облради, які мешкають у м. Херсоні та на деокупованих територіях Херсонської області; співпраця з волонтерською спільнотою «Протикумулятивний екран» (декорування військових трофеїв, виготовлення Bluetooth музичних центрів у корпусах від снарядів).

Підсумковий етап. Вручення вихованцям імпровізованих медалей «За чуйність». Висвітлення результатів діяльності на сторінці закладу: було зібрано 12,5 кг кришечок; 535 бляшанок та 2 кг парафіну, з яких виготовлено 350 свічок; 5,8 кг пряжі й 4 кг светриків в в'язання шкарпеток; 23 кг смаколиків бійцям на свято. Бойовому псу-ветерану Айсу та іншим собакам зібрали 28,2 кг сухого корму, 6 кг консервів та 2000 грн.

Підготовка дайджесту подій тижня та розміщення в соцмережі (<https://>

www.facebook.com/1222509663/videos/734467511499781/?id=orvanti=1352094241523074). Передача зібраних матеріалів адресатам. Отримання фідбеку та розміщення його в соцмережах закладу.

Організація на базі Центру ТТМ хабу з виготовлення окопних свічок із залученням педагогів, батьків, вихованців. Розгортання постійнодіючого ярмарку-продажу дитячих робіт з метою збору коштів на потреби ЗСУ. Періодичне розігрування призів для тих, хто купив речі на ярмарку.

Висновки. Проєкт «Вдячні ЗСУ» має велику пізнавальну значущість, оскільки сприяє розвитку зацікавленості

вихованців у новій інформації через осмислення вже здобутого досвіду та його доповнення новими знаннями. Обраний формат діяльності мотивує педагогів та учнів до глибшого пізнання України, формує любов до рідної землі, виховує патріотичні почуття, повагу до військовослужбовців, які її захищають. Ініціатива також стимулює духовний розвиток дітей, що включає зростання громадянської відповідальності, удосконалення морально-правової свідомості, підвищення рівня національної самоідентичності та підтримку ідеї поваги до прав і свобод людини. Ключовим завданням проєкту є залучення вихованців до активної участі в колек-

тивній роботі: обговорення, спільні дії, пошук відповідей на актуальні питання, моделювання поведінки в умовах, що потребують співпраці для досягнення спільної мети (зокрема, виконання поставлених завдань).

«Вдячні ЗСУ» – це важливий елемент у формуванні ціннісного ставлення до держави, національної ідентичності, а також вагомий внесок у профорієнтаційну підготовку молоді, мотивації обирати військовій професії.

Перспективою подальших досліджень є вивчення успішного досвіду інших подібних центрів, що фокусують свою діяльність на національно-патріотичному вихованні учнів.

Додаток 1

ЕТАП РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТУ «ТИЖДЕНЬ ВДЯЧНОСТІ ЗСУ»

День тижня	Гасло	Рід військ	Колір дня	Корисна справа	Музичний та відеоматеріал для трансляції в холі	Матеріал для виховних бесід	Профорієнтаційні матеріали	Творча складова
пн.	«Бляшанка без клейкої стрічки – солдатам на окопні свічки»	Ракетні війська та артилерія	Червоний (відповідає кольору берету та шеврону)	Збір металевих бляшанок, залишків свічок та парафіну	• https://www.facebook.com/watch/?v=1177827113004097 • https://www.youtube.com/watch?v=C8S_htYyUG8 • https://www.youtube.com/watch?v=CVOfFlpLRDI • https://www.youtube.com/watch?v=ufHlfbK31kg&t=15s • https://www.youtube.com/watch?v=U9zU-QFx-yU (393) Моя артилерія - нова пісня від автора хіта "Байрактар" - YouTube (393) Моя артилерія - нова пісня від автора хіта "Байрактар" - YouTube (393) Ракетні війська та артилерія ЗСУ / UA Armed Forces Rocket troops and artillery - YouTube	• (393) Програма "Армія" №38 (Ракетні війська і артилерія) – YouTube • https://vseosvita.ua/library/informatsiina-hodynado-dnia-inzhenernykh-ta-raketnykh-viisk-i-artylarii-zsu-740190.html Презентація про артилерію	• (393) Стань артилеристом! Вступай до лав Національної гвардії України - YouTube • (393) Бажаєш стати артилеристом або інженером ? Дивись !!! - YouTube • https://www.youtube.com/watch?v=KmW1RXLNiu8	Створення малюнків, листівок у графічному редакторі. Виготовлення макетів техніки з паперу. Використання розмалювок
вт.	«Корм та донати для службової собаки»	Прикордонні війська та сапери, що працюють із собаками	Зелений або хаки (відповідає кольору берету та шеврону прикордонників)	Збір корму військовим собакам-ветеранам	• https://www.youtube.com/watch?v=DWI4b2VVduk • https://www.youtube.com/watch?v=PtjfulBlZDE • https://www.youtube.com/watch?v=gykqXoPcn1A • https://www.youtube.com/watch?v=qaPlOYw7vZM • https://www.youtube.com/watch?v=UaqJfAABFJQ	• Мультисеріал «Пес Патрон». 10 серія. «Небезпечна знахідка». YouTube • Ось чому пес Патрон такий крутий! Чернігівський сапер на службі України (youtube.com)	• Якщо мрієш стати прикордонником (youtube.com) • (300) Спеціальність «Кінологія» - YouTube • (300) Професія - сапер - YouTube	Використання розмалювок. Створення комп'ютерної анімації. Написання есе

					• https://www.youtube.com/watch?v=jRRHPOpQfOI • https://www.youtube.com/watch?v=Wu4n2Bg7-Fg • https://www.youtube.com/watch?v=c70YUAQTKV8 • https://www.youtube.com/watch?v=C1qPQ_nQdJw • https://www.youtube.com/watch?v=t_ncy45giCY	• Як працює прикордонник За лаштунками МВС (https://www.youtube.com/watch?v=h5nglc6Pv50) • Санепи: https://www.youtube.com/watch?v=BzKhhDszR2o • Кінолог з собакою – потужна сила в боротьбі з порушниками на кордоні https://www.youtube.com/watch?v=yWzNMtEDXLE • Аудіоказка «Патрон – собака-рятувальник». Корисні казки дітям українською мовою (https://www.youtube.com/watch?v=BIlc4Crstf8)		
ср.	«Светрик на гетрик»	Піхотинці	Дрес-код різдвяні светрики	Збір речей, які можна розпу-стити на нитки для шкарпеток військовим, пряжа, шкарпетки	• https://www.youtube.com/watch?v=zS7hYxUis6M • https://www.youtube.com/watch?v=qfJpyPha7NA • https://www.youtube.com/watch?v=xjFQqikQ6ss • https://www.youtube.com/watch?v=-9-IY9sTTQo • https://www.youtube.com/watch?v=z3q1B04vB3c • https://www.youtube.com/watch?v=gLnnPL55rQ4 • https://www.youtube.com/watch?v=polBZSyPcW8 • https://www.youtube.com/watch?v=kDCNegQChzQ • https://www.youtube.com/watch?v=fYBewCNIRg8 • https://www.youtube.com/watch?v=GiyhmehsV0U • https://www.youtube.com/watch?v=5yFjGiNiyTA	• Балада про піхоту (youtube.com) • Піхота – це основа війська (youtube.com) • Піхота - це ... (youtube.com) • https://www.youtube.com/watch?v=57ENBNZ4C4w • https://www.youtube.com/watch?v=3mBcMiXNvFE	6 травня - День піхоти. Військові зняли відео (youtube.com) (Майже казкова історія до Дня піхоти) https://www.youtube.com/watch?v=Um6m3ww7H_E Школа морського піхотинця	Використання розмальовок
чт.	«Ми маєм «Мрію» відродити»	Повітряні сили	Блакитний (відповідає кольору шеврону)	Виготовлення панно з літачками-мріями	• https://www.youtube.com/watch?v=DPUNinH1b9g • https://www.youtube.com/watch?v=P5wPNN5sVT8 • https://www.youtube.com/watch?v=Uk3zF8cs_Tk • https://www.youtube.com/watch?v=j0fd6tV5Yk (300) Повітряні Сили України / Ukrainian Air Force - YouTube • https://www.youtube.com/watch?v=lQYBPY25Ods • https://www.youtube.com/watch?v=OPz08vnPHEY	• Мрії не вмирають. 3 серія «Книга-мандрівка. Нескорені» (youtube.com) • Будова літака для малюків. Мрія – український літак-рекордсмен (youtube.com) • Українська «Мрія» - Найбільший в світі літак (youtube.com) • (300) Це наше і це твоє. Мрія – YouTube	Як розпочати кар'єру військового льотчика. https://www.youtube.com/watch?v=akUb6AKOWfs Як стати пілотом. Найпопулярніші запитання. https://www.youtube.com/watch?v=ljftW-7PQZg	Виготовлення паперових літаків, на крилах яких пишемо свою мрію. Використання розмальовок

					• https://www.youtube.com/watch?v=f6mACysP8wA • https://www.youtube.com/watch?v=6FZjyh9Wsw • https://www.youtube.com/watch?v=ygzZ0WnUfCw • https://www.youtube.com/watch?v=4lxkRS6qmeM • https://www.youtube.com/watch?v=w3WcBGL8A7g • https://www.youtube.com/watch?v=dQBoWANvhH4 • https://www.youtube.com/watch?v=VONO1jpjunk			
пт.	«Кришечки приношиш нам – буде «кришка» ворогам»	Військові медики	Білий (відповідає кольору халатів медиків)	Збір пластикових кришечок	• https://www.youtube.com/watch?v=s6b69kQr0v8 • https://www.youtube.com/watch?v=iJVu6SByaJY • https://www.youtube.com/watch?v=Y2o9QJv-LQo • https://www.youtube.com/watch?v=AGkCgo-JsSQ • https://www.youtube.com/watch?v=dBPawnnwOmk • https://www.youtube.com/watch?v=7d8ncb7uiiw • https://www.youtube.com/watch?v=AGkCgo-JsSQ • https://www.youtube.com/watch?v=4NQRJ530zal	• (300) Хто такі медики вустами дітей - YouTube • ООС. Бригади бойових медиків підсилено (youtube.com) • Янголи-охоронці для ЗСУ: як працюють військові медики під час війни (youtube.com) • Медик на передовій: історія Олексія Кушніра (https://www.youtube.com/watch?v=hKDTwuyQl0)	Як стати військовим медиком і що для цього потрібно (youtube.com)	Використання розмальовок. Виготовлення паперових рухомих іграшок «Лікар». Проведення сюжетно-рольових ігор «На прийомі у лікаря»
сб.	«Смаколики для наших соколиків»	Військово-морські сили України	Синьо-білі смуги (відповідає кольору тільника ВМС)	Збір смаколиків	• https://www.youtube.com/watch?v=sffpQWHmDgk • https://www.youtube.com/watch?v=XvNzO9e6Is0 • https://www.youtube.com/watch?v=3VwdNNUpzdk • https://www.youtube.com/watch?v=vwJ7AJ08vsg • https://www.youtube.com/watch?v=bJ_PRYxkvn4 • https://www.youtube.com/watch?v=tvGR-u_TZg • https://www.youtube.com/watch?v=NE7vxM3IK3g • https://www.youtube.com/watch?v=ztPFDUtOFhE • https://www.youtube.com/watch?v=yHVn1HeF1EM	• https://www.youtube.com/watch?v=llIS9iKIUIo • Сучасні ВМС України – це «воїни трьох стихій» (https://www.youtube.com/watch?v=syMoUCQyVh4) • 105-річниця підняття прапора Військово-морських сил України – 29 квітня (https://www.youtube.com/watch?v=dm-Zmx1aZ6U) • Телепроект «Про флот».	• Дівчата-старшини на кораблях ВМС України (https://www.youtube.com/watch?v=nKgGldr8Zs) • Як матрос одного з кораблів ВМС України збив 3 ворожі ракети (https://www.youtube.com/watch?v=Eu_2leLGUHg) • Мужні екіпажі катерів захищають узбережжя (https://www.youtube.com/watch?v=ZcLsBZffokl)	Використання розмальовок. Створення комп'ютерної анімації.

нд.	«Лист подяки всім солдатам»	Танкові війська	Чорний (відповідає кольору форми танкістів)	Пишемо листи подяки нашим військовим	• https://www.youtube.com/watch?v=abyo0fiNwPI • https://www.youtube.com/watch?v=V_5wxPF1tcQ • https://www.youtube.com/watch?v=Atu5DmHmgsk • https://www.youtube.com/watch?v=ae672GD16vA • https://www.youtube.com/watch?v=IR_y98Tv1t0 • https://www.youtube.com/watch?v=_ib0M_A9kUo • https://www.youtube.com/watch?v=1INfrDqwND4 • https://www.youtube.com/watch?v=Z5mAnE0TEH4 • https://www.youtube.com/watch?v=BnWtjfojQUH • https://www.youtube.com/watch?v=h3N8oMxPrVw • https://www.youtube.com/watch?v=0vUzPPMPKwl • https://www.youtube.com/watch?v=mPWvz21fyyk • https://www.youtube.com/watch?v=V5J-EwDy6_U • https://www.youtube.com/watch?v=KOZB_eKe-XA • https://www.youtube.com/watch?v=Sbd1r_ocD7o	https://www.youtube.com/watch?v=M5EXLTQa2rM Танк на полі бою – справжній кошмар для російських окупантів (УКРАЇНСЬКІ ТАНКІСТИ НИЩАТЬ ОКУПАНТІВ НА ДОННЕЧИНІ (youtube.com) В Україні відзначають День танкіста (https://www.youtube.com/watch?v=WD_Rt0uGhdo)	Танкісти Національної академії сухопутних військ на полігоні (youtube.com)	Використання розмальовок Підготовка презентацій про танкові війська Виготовлення стендових моделей танкової техніки
-----	-----------------------------	-----------------	---	--------------------------------------	---	---	--	---

* Використані розмальовки:

1. Гончарова О., Севастьянова І. На захисті України: Велика збірка розмальовок з кольоровим контуром. Харків : Пегас, 2022. 64 с.
2. Ярова Т., Магомедова М., Севастьянова І. Люба Україна: Велика збірка розмальовок з кольоровим контуром. Харків : Пегас, 2022. 64 с.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Антонова, О. А., Зінзюк, О. В., & Корнієнко, А. В. Тренінг-квест «З Україною в серці». *Мистецтво та освіта*. 2023. № 4 (110). С. 48–54. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-4\(110\)-48-54](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-4(110)-48-54).
2. Ассаул В. Метод проєктів у виховній роботі. *Проектна діяльність у ліцеї: компетентнісний потенціал, теорія і практика* : науково-метод. посіб. / за ред. С. М. Шевцової, І. Г. Єрмакова, О. В. Батечко, В. О. Жадька. Київ : Департамент, 2008. 520 с.
3. Бабкіна М. І. Формування активної громадянської позиції підлітків у позакласній виховній роботі загальноосвітньої школи [Текст] : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Майя Іванівна Бабкіна; Ін-т пробл. виховання НА-ПН України. Київ, 2009. 231 с.
4. Бех І. Д. Почуття громадянськості у вчинковому вираженні. *Формування громадянської компетентності учнівської молоді*

- : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (8–9 лют. 2005 р.) Харків : ХОНМІБО, 2005. С. 8–19.
5. Данілова А. П. Соціальний проєкт як засіб формування та розвитку ініціативності учнівської молоді. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2013. Вип. 17(1). С. 237–246.
6. Журба К. О., Бех І. Д., Канишевська Л. В., Корнієнко А. В., Малиношевський Р. В., Рейпольська О. Д. Виховні засади утвердження української національної ідентичності : метод. посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2024.
7. Зосименко О. В. Організація проєктної діяльності майбутніх педагогів у процесі вивчення педагогічних дисциплін [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2010. 20 с.
8. Ізбаш С. С. Проєктна діяльність як фактор соціально-професійної адаптації студентів педагогічного університету [Текст]: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Меліто-

- польський держ. педагогічний ун-т. Мелітополь, 2007. 290 с.
9. Коберник О. М. Проєктування навчально-виховного процесу: управлінський аспект. *Освіта і управління : практичний журнал*. 1997. Т. 1. № 4. С. 42–47.
10. Лук'янова Л. Технологія організації проєктної діяльності. *Імідж сучасного педагога*. 2009. № 10. С. 16–21.
11. Пелагейченко М. Л. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до організації проєктної діяльності учнів основної школи [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2006. 20 с.
12. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості вчителя: [навч. посібник] для студ. вищ. навч. закл. Київ : ІСДОУ, 1994. 111 с.
13. Хоменко Л. М. Методика розробки творчого проєкту. *Трудове навчання*. 2008. № 5. С. 14–17.
14. Bogouta, V., Naida, I., Mykhailichenko, M.,

Kornienko, A., & Machuskyi, V. Critical strategies for strengthening the patriotic education framework for youth. *Multidisciplinary Reviews*, 2024. 8. DOI: <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe075>

15. Dewey J. *Democracy and Education: An introduction to the philosophy of education*. New York, 1916. NY: Macmillan.

References

1. Antonova, O. A., Zinziuk, O. V., & Kornienko, A. V. (2023). Treninh-kvest «Z Ukrainoiu v sertsii» [Training-quest "With Ukraine in the heart!"]. *Mystetstvo ta osvita* [Art & Education], 4(110), 48–54. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-4\(110\)-48-54](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-4(110)-48-54).

2. Assaul, V. (2008). Metod proektiv u vykhovni roboti [The method of projects in educational work]. In S. M. Shevtsova, I. H. Yermakov, O. V. Batechko, V. O. Zhadko (Eds.), *Proiektna diialnist u litsei: kompetentnisnyi potentsial, teoriia i praktyka*. Kyiv: Departament.

3. Babkina, M. I. (2009). Formuvannia aktyvnoi hromadianskoi pozytsii pidlitkiv u pozaklasnii vykhovni roboti zahalnoosvitnoi shkoly [Formation of an active civic position of adolescents in extracurricular educational work of a general education school] (PhD dissertation, Kyiv).

4. Bekh, I.D. (2005). Pochuttia hromadianskosti u vchynkovomu vyrazhenni [The feeling of citizenship in action expression]. *Formuvannia hromadianskoi kompetentnosti uchnivskoi molodi*: Conference Proceedings (February 8-9, 2005) (pp. 8–19). Kharkiv: KhONMIBO.

5. Danilova, A. P. (2013). Sotsialnyi proiekt yak zasib formuvannia ta rozvytku initsiatyvnosti uchnivskoi molodi [Social project as a means of forming and developing the initiative of schoolchildren]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi*, 17(1), 237–246.

6. Zhurba, K.O., Bekh, I.D., Kanishevska, L.V., Kornienko, A.V., Malynoshevskyi, R.V., & Reipolska, O.D. (2024). *Vykhovni zasady utverdzhennia ukrainskoi natsionalnoi identychnosti* [Educational principles of establishing Ukrainian national identity]. NAIr: Ivano-Frankivsk.

7. Zosymenko, O. V. (2010). Orhanizatsiia proektnoi diialnosti maibutnikh pedahohiv u protsesi vyvchennia pedahohichnykh dystsyplin [Organization of project activities of future teachers in the process of studying pedagogical disciplines] (Dissertation Abstract, Poltava).

8. Izbash, S. S. (2007). *Proektna diialnist yak faktor sotsialno-profesiinoi adaptatsii studentiv pedahohichnoho universytetu*

[Project activities as a factor of social and professional adaptation of students of the pedagogical university] (PhD dissertation, Melitopol).

9. Kobernyk, O. M. (1997). *Proiektuvannia navchalno-vykhovnoho protsesu: upravlinskyi aspekt* [Designing the educational process: A management aspect]. *Osvita i upravlinnia. Naukovo-praktychnyi zhurnal*, 1(4), 42–47.

10. Lukianova, L. (2009). *Tekhnolohiia orhanizatsii proiektnoi diialnosti* [Technology of organizing project activities]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, 10, 16–21.

11. Pelaheichenko, M. L. (2006). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannia do orhanizatsii proektnoi diialnosti uchniv osnovnoi shkoly* [Preparation of future teachers of labour training for the organization of project activities of primary school students] (Dissertation Abstract, Kyiv).

12. Sysoieva, S. O. (1994). *Osnovy pedahohichnoi tvorchosti vchytelia* [Fundamentals of pedagogical creativity of a teacher]. Kyiv: ISDOU.

13. Khomenko, L. M. (2008). *Metodyka rozrobky tvorchoho proektu* [Methodology for developing a creative project]. *Trudove navchannia*, 5, 14–17.

14. Bogouta, V., Naida, I., Mykhailichenko, M., Kornienko, A., & Machuskyi, V. (2024). Critical strategies for strengthening the patriotic education framework for youth. *Multidisciplinary Reviews*, 8. DOI: <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe075>

15. Dewey, J. (1916). *Democracy and Education: An introduction to the philosophy of education*. New York, NY: Macmillan.

Anna Volodymyrivna Kornienko, PhD, Senior Researcher, Leading Researcher of the Departments of Extracurricular Education of the Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine, annavkornienko@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0001-7334-6625>

Olena Anatoliivna Antonova, Director of the Center for Technical Creativity and Professional Orientation of School Youth of the Darnytsia District of Kyiv, Honored Worker of Education of Ukraine, Kyiv, Ukraine, aelenyshka@gmail.com, <http://orcid.org/0009-0009-7057-4361>

Iryna Stanislavivna Skipor, Deputy Director for Educational and Methodological Work of the Center for Technical Creativity and Professional Orientation of School Youth of the Darnytsia District of Kyiv, Ukraine, irinaskipor@ukr.net, <https://orcid.org/0009-0003-1331-4340>

National-patriotic education of students in institutions of out-of-school education using the project method

The article presents one of the key topics in modern psychological and pedagogical theory and practice: organizing project activities for children and adolescents within the out-of-school education system to foster national-patriotic values. The author focuses on the specifics of this process, analyzes it, and summarizes the results obtained based on studying the innovative experience of the Center for Technical Creativity and Professional Orientation of School Youth of the Darnytsia District of Kyiv. The specified materials will serve as the basis for developing an effective methodology for implementing a project-based approach to educating students about patriotism in institutions of out-of-school education.

National identity is considered as a system of values that contributes to the formation of the civic position of the younger generation, ensures spiritual continuity, and contributes to the consolidation of Ukrainian society. Special attention is paid to the practical experience of implementing national-patriotic projects.

The forms and methods of national-patriotic education used in the educational process of institutions of out-of-school education are analyzed, in particular, intellectual games, thematic competitions, local history studies, and volunteer initiatives. Particular attention is paid to the implementation of the project "Grateful Armed Forces of Ukraine", which has significant cognitive value, as it contributes to the development of students' interest in new information, comprehension of the acquired experience. The project method motivates teachers and their students to gain a deeper understanding of Ukraine, fosters a love for their native land, cultivates patriotic feelings, and respect for the military personnel who defend it. Search activities that promote national-patriotic content stimulate the spiritual development of children, activate the growth of civic responsibility, moral and legal awareness, and the level of national self-identity, as well as respect for human rights and freedoms.

It has been proven that the educational project "Grateful to the Armed Forces of Ukraine" is an effective means of forming a value-based attitude towards the state and national identity, and also contributes to the professional self-determination of students in the field of military professions.

Keywords: institution of out-of-school education, project method, national-patriotic education, national self-awareness, civic position, volunteering.

Стаття надійшла до редакції 05.06.2025 р.